

N:o 6.

Af herr **S. Nordström**, *om exporttull å järnmalm.*

Under hänvisning till motionerna n:is 108 och 109 uti denna kammare för nästlidet år äfvensom bevillningsutskottets betänkande n:o 24 med därvid fogade reservationer och bilagor, tillåter jag mig ännu en gång återkomma till det viktiga spörsmål, hvarom dessa handlingar närmare omförmåla.

Det är med sorg och bekymmer, som man får bevittna, hurusom vår dyrbaraste nationalrikedom dag för dag på ett oför-svarligt sätt ödslas bort, detta blott för att tillfredsställa ett penning-starkt bolag och utländska spekulationer. En sådan vandalism kan icke fortgå i längden utan att ruinera vårt land. Vi äga därpå många varnande exempel. Det är egentligen endast Spanien och Sverige, som den tvifvelaktiga äran tillkommer att förse de järn-förädlade nationerna med råmalm. Men sedan de spanska malm-tillgångarne numera äro på upphällningen, blir det antagligen de lappländska malmfälten, som för den närmaste framtiden få till-släppa den ojämförligt största kvantiteten af de rikare malmer, som befinnas så oundgängliga för att Tyskland, Belgien, Frankrike och England med större vinst skola kunna tillgodogöra sig sina fattigare och mera oartade malmtillgångar. Spanien har likväl vetat tillgodogöra sig någon vinst utaf sin malmexport, i det att detta land under olika benämningar uppbär en accis å exportmalmen af sammanlagdt 1,20 pesetas pr ton, sedan det genom hot från England hindrades ifrån att åsätta en effektiv exporttull å sin järnmalm. Samma öde kan drabba oss, ifall vi icke i tid besinna hvad vår frid tillhör. Då därtill kommer, att England, detta näst Nordamerikas

Förenta Stater mest järnproducerande land på jorden, sedan ett par årtionden tillbaka till följd af malmtillgångarnes utsinande i högst väsentlig grad sett sig nödsakadt att minska sin järnmalm-brytning och detta land numera och hädanefter måste fota sin järnförädling på importerad järnmalm, så ligger häruti en ytterligare fara för att våra närbelägna, jämförelsevis rika malmtillgångar i förtid skola utplundras.

Då man vet, att världens malmbrytning, som för hundra år sedan icke ens uppgick till en million tons årligen, numera öfverstiger 100 millioner tons och med den oerhörda stegring i järnproduktionen och järnkonsumtionen på världsmarknaden inom 25 å 30 år härefter med all säkerhet skall öfverstiga dubbla denna kvantitet, då man vet, att järnet utgör den metall, som minst af alla kan undvaras för människosläktets bestånd och utan hvars tillvaro all utveckling, allt framåtskridande, all civilisation är otänkbar, och då man vet, att tillgängliga, användbara järnmalmtillgångar äro i ständigt och betänkligt aftagande och till följd däraf, att priset å järnmalm oupphörligen stegras, så borde detta utgöra en den kraftigaste maning och varning för hvar och en, som verkligen älskar sitt land, hvilken förfärligt oförnuftig vandalism, som ligger däruti att utan vidare tillstādja ett kosmopolitiskt bolag att för hvarje år i allt större massor exportera denna vår dyrbaraste nationalrikedom — denna rikedomskälla, som vi nu mera än någonsin själfva behöfva och som vi så innerligen väl skulle kunna utnyttja inom vårt eget land. Men icke nog härmed, svenska staten har nedlagt mer än ett trettiotal millioner kronor på en järnvägsanläggning, som uteslutande är afsedd att möjliggöra denna ohemula trafik. Den har tillika i form af fraktnedsättningar beviljat detta kapitalstarka exportbolag en exportpremie sådan som ingen annan svensk varuafsändare, fabrikant eller industriidkare kan glädja sig åt. Då den vanliga frakttaxan för en ton järnmalm skulle utgöra 3 kronor 30 öre från Kiruna till Riksgränsen, så betalar bolaget endast 2 kronor, och då den vanliga taxan för en ton malm från Gellivare till Svartön vid Luleå skulle utgöra 4 kronor 70 öre, så betalar exportbolaget endast 2 kronor 75 öre — således en exportpremie i ena fallet af 1 krona 30 öre och i andra fallet af 1 krona 95 öre pr ton, en liberalitet, som svårligen kan försvaras, men som svenska folket i form af minskad afkastning för banans drift med sin svett och möda får vidkännas (se vidare disponenten Tibergs

anförande, som finnes intaget uti bilagan till motionen n:o 109 vid nästlidet års riksdag). Någon mera afvita och förvänd statshushållning har jag svårt att tänka mig. Annorlunda tänkte och handlade våra fäder, som icke tillstodde, att någon råmalm af hvad slag det vara månne fick exporteras, väl inseende hvilken rikedomskälla, som lag förborgad uti malmförädlingen inom vårt eget land. Först med 1864 blef exporttullen på järnmalm helt och hållet borttagen. Andra kulturländer äro däremot synnerligen angelägna att bevara denna naturprodukt för förädling inom eget land, och det får väl erkännas, att Englands, Tysklands och Nordamerikas ekonomiska maktställning väsentligen är beroende af och härleder sig från dessa länders högt uppdrifna järnindustri.

Inom The Iron and Steel Institute (världens förnämsta auktoritet på detta område) hafva vid olika tillfällen med styrka framhållits järnmalmstillgångarnes otillräcklighet för den enormt stegrade världsförbrukningen och att man med oro och bekymmer motser den dag, när malmfälten blifva tömda. I sammanhang härmed tillåter jag mig ur Sv. Dagbl. för den 11 dennes återgifva:

»Världens konsumtion af järnmalm.

Världsproduktionen af tackjärn beräknas under 1905 hafva uppgått till 5,472,000 tons eller omkring 10 millioner tons mer än under 1904. I följd häraf har det varit en oerhördt liflig efterfrågan på järnmalm, prisen därå hafva stigit och man kan förvänta ytterligare stegringar under 1906. I Middlesbrough noterades Gellivara och Kirunnavara 60 % basisk järnmalm

	1 Juni 1905.	2 Januari 1906.
Hematit A. grad	17 sh. 6 d.	22 sh. 6 d.
Grad C. I. Cleveland	14 sh. 6 d.	17 sh. 6 d.
Grad D. basisk	14 sh. 6 d.	17 sh. 6 d.

Sekreteraren för handelskammaren i Middlesbrough skrifver i en årsberättelse:

I järnmalmshandelns annaler har det aldrig varit en så väldig import till detta distrikt som under 1905, och importen skulle ha varit ännu större, om mera malm kunnat anskaffas. Det hastiga och betydande uppsvinget i stålindustrien i alla länder har åstadkommit en liflig efterfrågan på järnmalm af alla slag, i synnerhet af rubio, och grufägarne i norra Spanien hafva haft stor svårighet att tillfredsställa efterfrågan, i synnerhet under senare delen af året.

Priset på rubiomalm, som i början af året var så lågt som 14 sh. 9 d. pr ton, steg i slutet af året till 20 sh. 6 d. Det högsta pris, som betalats för denna malm, var 21 sh. 6 d. i juli 1900 och det lägsta priset var 13 sh. 3 d. i början af 1904. Importen af järnmalm till England utgjorde under 1905:

	1903	1904	1905
Tons	6,314,162	6,100,756	7,350,714
Värderadt till pund st.	4,837,146	4,538,449	5,458,683

Af den förlidit år importerade kvantiteten kom största delen från Spanien eller 5,570,509 tons och 1,494,642 kom från andra länder. Världens konsumtion af järnmalm, som nu beräknas till omkring hundra millioner tons pr år, är stadd i hastig ökning. Man har uträknat, att om ökningen i konsumtionen skulle fortgå som under de senaste femton åren, skulle konsumtionen inom 20 år uppgå till hundrafemtio millioner tons årligen, och med nuvarande kända tillgångar skulle i midten af detta århundrade den allvarligaste förlägenhet uppstå. Man kan redan förutse den tid, då världens järnmalmstillgångar skola vara uttömda.»

Endast länder, som kommit på dekadans, kunna tillstädja att råvaror exporteras för att sedan importeras i förädlad form. Vi ha tyvärr kommit så långt på det sluttande planet, att förädlade järnprodukter årligen importeras för mer än 50 millioner kronor — detta under det att få länder äro i besittning af de naturliga hjälpkällor, som vi äga för att kunna åstadkomma en högt drifven järnförädling. Vi äga den rikaste och bästa järnmalm i världen. I Norrlands skogar ruttnar årligen mer än fem millioner kubikmeter skog ned utan ringaste gagn, under det att hela vår trävaruexport icke ens uppgår till denna kvantitet. Vi ha öfverflöd på ypperliga torfmossar, som nu endast bidraga till att göra klimatet hårdare och ohälsosammare. Vi äga talrika och mäktiga vattenfall, som kunde lämna öfverflöd på billig drifkraft i obegränsadt omfång till såväl järnvägsdrift som industriella anläggningar. Men huru utnyttjas alla dessa rikedomskällor? Den svenska trögheten och liknöjdheten finner det bekvämare att klippa kuponger uti lukrativa exportbolag, som draga försorg om att våra naturliga rikedomskällor tillgodogöras af utlänningar, än att nedlägga omtanke och arbete på att dessa rikedomskällor bli använda till vårt eget lands fromma. Man ursäktar sig med att vi äro för kapitalfattiga för

att upptaga konkurrensen med utländska förädlingsverk; men man saknar icke kapital, då det gäller att starta och omhulda millionbolag i och för export af våra råprodukter. Och en sådan förvänd statshushållning, den uppmuntras och understödjes utaf våra statsmakter. Sannerligen, vi förtjäna vårt öde. Använd i stället såväl det egna som det utländska kapitalet i industriens, i näringarnes, i jordbrukets tjänst *inom landet*, och resultatet skall blifva ett helt annat. Man har till och med velat påstå, att det icke låter sig göra att utan förlust förädla de norrbottniska järnmalmerna inom landet till följd af dess fosforhalt och till följd af att vi sakna fossilt bränsle — att malmen följaktligen måste söka sig väg till kolet och icke kolet till järnet. Men tyskarne, de kunna använda vår fosforhaltiga järnmalm i stor myckenhet och med stor vinst, ehuru de få hämta såväl malm som kol på högst betydande afstånd. Dessutom utgör det ju en känd sak, att redan nu en väsentlig del af det tackjärn, som fabriceras inom landet, är tillverkad af fosforhaltig järnmalm.

Nu arbetar vår järnindustri under ekonomiska svårigheter, som har till följd, att månget förädlingsverk får skatta sig lyckligt, om debet och kredit kan gå ihop. Och huru tänker man bota detta onda? Jo, man har trädt i underhandling med detta samma Tyskland för att få till stånd en handelstraktat, naturligtvis i afsikt att för årtal fastläsa den fria utförseln af våra råprodukter för att i stället till möjligast billiga pris kunna införa förädlade. Man vill förvandla det gamla järnbärrlandet till en afstjälpningsort för Tysklands öfverproduktion. Är det svenskar, som älska sitt land och som hålla på vår själfständighet och oberoende, som kunna biträda en dylik politik? Och likväl ha våra konsuler i Hamburg och Lybeck tid efter annan i sina berättelser påvisat Tysklands fördelar och vår skada utaf denna så onaturliga malmexport.

Då malmtullfrågan vid förlidet års riksdag förelåg till behandling, försiggick emellan de båda voteringarne den 10 och 16 maj en agitation, som torde vara allenastående uti den svenska riksdagens annaler. Icke ens 1892 eller 1901 kan uppvisa någonting liknande. Resultatet känna vi. Detta visar emellertid hvad förslagna och ogenerade finansierer förmå, då det gäller att skydda egna intressen, oberoende och oberörda af hvad landets väl eller ve af dem kräfver. Männe vi icke äro långt komna på det sluttande planet?

Då Grängesbergsaktierna numera stå uti ett pris, som närmare fyra gånger öfverstiger det nominella; då, för så vidt det beror på detta bolags åtgöranden, vi få göra oss beredda på en i allt större omfattning utsträckt sköfling af våra malmfält; då malmtillgångarne likväl icke äro så outtömliga, som man från partisynpunkt velat framhålla; då dessa malmfält förnämligast äro belägna på statens mark; då, efter skilsmässan från Norge, vi ha att försvara oss emot tvenne fronter och följaktligen få göra oss beredda på helt andra utgifter för vårt försvar; då just Norge drager en oskäligen vinst af malmens transport och utskeppning; då vår svenska järnmalm är ytterst begärlig på den utländska marknaden och tenderar att oupphörligen stiga i pris; då svenska staten fått vidkännas så ofantliga upppoffringar för att möjliggöra denna export; då svenska staten alltjämt lämnar allenastående fraktlindringar för exportmalmen, så bör det väl icke håller ligga mera än billighet och rättvisa däruti att denna sällsynt lukrativa handtering jämväl i någon mån får bidraga till statsbehofvens fyllande. Enligt min uppfattning vore visserligen det enda rätta att återgå till den statshushållning, som helt och hållet förbjöd all utförsel af råmalm, men då detta numera icke är tänkbart, så kan det likväl icke vara förenligt med vanlig själfbevarelseinstinkt att låta denna vår dyrbaraste naturprodukt fritt utföras i snart sagdt obegränsade kvantiteter till oersättlig skada för vårt land och våra efterkommande. Jag tillåter mig alltså föreslå,

att Riksdagen bestämmer och åsätter en exporttull å järnmalm, att utgå från och med nästkommande år sålunda, att under första året tullsatsen bestämmes till en krona och att under hvarje påföljande år densamma höjes med 25 öre, intill dess densamma uppgår till tre kronor per ton.

Stockholm den 22 januari 1906.

Sten Nordström.
